

Ekoturizm Girişimciliğinin Bölgesel Kalkınmadaki Rolü

Mahmut TEKİN*
Murad A. KASALAK**

ÖZET

Birçok ekonomist ve davranış bilimci, toplumda girişimci rolünün politikacılar kadar etkili olacağını kabul etmektedirler. Girişimciler, yeni fikirleri ortaya sürmeleri ile ekonomik gelişmenin yolunu ellerinde tutarlar. Girişimcilerin yoğun bulunduğu sektörlerden birisi de turizmdir. Turizm ve turizm sektörü hızla gelişen girişimcilik alanlarının başında gelmektedir. Turizm, birçok ülke açısından Gayri Safi Milli Hâsılaya önemli bir katkı sağlayan ve bölgesel gelişme için önemli bir gelir aracı olarak görülmektedir. Gezme ve seyahat etmek öncelikle para harcamayı gerektirdiğinden turizm, ülkeler açısından önemli bir döviz kaynağı ve istihdam olanağı yaratan bir alandır. Bu nedenle Turizm sektöründe gerçekleşen herhangi bir büyüme ülke ekonomilerini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda turizmi çeşitlendirmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak için turizm sektöründe yer alan ve gittikçe popüler hale gelmekte olan ekoturizme eğilmek gerekmektedir. Kitle turizmine bir tepki olarak 1990'lı yıllarda gelişme gösteren ekoturizm kavramı, kırsal ve kültürel turizmin unsurlarını içermekte ve hassas doğal ve kültürel alanlarda geliştirilebilecek en uygun turizm türü olarak ifade edilmektedir. Kontrolsüz gelişen kitlesel turizm hareketinin çevre ve toplum üzerindeki tahribatları karşısında ekoturizm, sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasında önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu sürdürülebilir gelişme henüz bakir bir işletmecilik alanı olarak görülen ekoturizme yönelik ekoturizm girişimciliği ile gerçekleştirilecektir. Günümüzde turizm girişimcileri içerisinde kırsal girişimcilik ya da benzer bir ifade olan ekoturizm girişimciliğine ilgi gittikçe artmaktadır. Birçok ülke bölgesel gelişmeyi sağlamak için turizmin sürekliliğini ve devamlılığını amacıyla önemli çabalar sarf edilmektedir. Kıt kaynakları ile kalkınmak zorunda kalan gelişmekte olan ülkelerin özellikle kalkınma hamlelerinde bölge kavramı ölçek görevini üstlenmesi nedeniyle oldukça önem arz etmektedir. Ne var ki bölge kavramının tanımlanmasında ortak fikir, bölgenin bir coğrafi alan veya mekân olduğu ve böylece bu alan veya mekân hakkında bir bütün olarak önemli ifadelerin kullanılabilmesi yönündedir. Bölgesel farklılık ise aynı ülkenin farklı yerlerinde görülen her türlü eşitsizlik olarak tanımlanmaktadır. Bu eşitsizliği ortadan kaldırmak için az gelişmiş bölgelerde gelişim için kullanılacak araçlardan biriside ekoturizmdir.

Bu çalışmanın amacı son yıllarda ülkemizde önemli bir girişimcilik türü olarak artış gösteren ekoturizm girişimciliğini incelemek ve bölgesel kalkınmaya etkisinin önemini vurgulamak amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda çalışmada genel olarak girişimcilik ve ekoturizm girişimciliği kavramları ile bölgesel kalkınma ve bölgesel kalkınmada ekoturizm girişimciliğinin rolü vurgulanarak, bölgesel kalkınma için ekoturizm girişimciliğinin faydaları ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Ekoturizm, Bölgesel Kalkınma

Çalışma Türü: Derleme

In Regional Development Role Of Ecotourism Entrepreneurship

ABSTRACT

Many economists and behavioral scientists, the role of entrepreneurs in society will be effective until the politicians admit. Entrepreneurs with new ideas put forth retain the path to economic development. One of the industry, tourism entrepreneurs are busy. Tourism and tourism industry is one of the rapidly evolving field of entrepreneurship. Tourism, for many countries a significant contribution to the Gross National Product and regional development is seen as an important means of income. Primarily because it requires spending money on travel and travel tourism, an important source of foreign exchange for the country and is an area that creates employment opportunities. Therefore, any growth in the tourism industry realized directly affects the country's economy. In this context, tourism and diversify the tourism industry to ensure the sustainability and ecotourism that is becoming increasingly popular is necessary to lean. As a response to mass tourism development in the years 1990" shows the concept of ecotourism, rural and cultural tourism contain elements that can be developed and sensitive natural and cultural areas is referred to as the most appropriate type of tourism. Uncontrolled mass tourism growing movement against the destruction of the environment and on society ecotourism, sustainable development is seen as an important tool in achieving. This sustainable development is seen as yet untouched area for ecotourism ecotourism management will be achieved through entrepreneurship. Today, tourism entrepreneurs entrepreneurship in rural or a similar phrase ecotourism, which has been

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi

** Öğr. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

increasing interest in entrepreneurship. Many countries, regional development in order to ensure continuity and sustainability of tourism are important efforts. Forced to developing scarce resources and economic development efforts of developing countries in the region, especially the concept of scale is highly important due to take on the task. However, the common idea in the definition of the concept of region, the region is a geographic area or space, and so this area or important statements about space as a whole is to be used. Regional differences seen in different parts of the same country is defined as any kind of inequality. To eliminate this inequality in less developed regions in one of the tools to be used for the development of ecotourism.

The aim of this study in our country in recent years showing a significant increase in entrepreneurial type ecotourism examine entrepreneurship and regional development is carried out in order to emphasize the importance of the effect. In this context the concept of entrepreneurship in general and ecotourism entrepreneurship and regional development with emphasis on the role of entrepreneurship in regional development, ecotourism, ecotourism entrepreneurship for regional development benefits and recommendations are presented.

Keywords: Entrepreneurship, Ecotourism, Regional Development

Study Type: Research, Compilation

1. GİRİŞ

Turizm bir çok ülke açısından Gayri Safi Milli Hâslaya önemli bir katkı sağlayan bir sektör olarak dikkate alınmaktadır. Latince dönmek anlamındaki “Tornus” sözcüğünden türeyen turizm, herhangi bir şekilde seyahat, gezme ve bir yerden bir yere gitmeyi ifade etmektedir. Gezme ve seyahat etmek öncelikle para harcamayı gerektirdiğinden turizm, ülkeler açısından önemli bir döviz kaynağı ve istihdam olanağı yaratan bir alandır. Bu nedenle Turizm sektöründe gerçekleşen herhangi bir büyüme ülke ekonomilerini doğrudan etkileyen daha büyük büyümeye yol açmaktadır.

Dünyadaki hızlı değişim ve küreselleşme olgusu ve teknolojik değişimler ile birlikte turizm olgusu ve kavramında da değişim yaşanmıştır. Turizmin sadece deniz ve kumdan ibaret olmayıp; doğa, hayvan, bitki ve kültürel başka faktörlerde turizmi etkilemiştir. Bu amaçla turizmi çeşitlendirerek uzun vadeli turizm olgusuna sahip olmak ve bu değeri kaybetmemek için turizmde sürdürülebilirliğin nasıl sağlanacağına yönelik ilgi artmıştır. Sürdürülebilirlik; bu günün ihtiyaçlarını karşılarken doğal kaynakları korumak ve gelecek nesillere iyi bir çevre bırakmak için yapılan faaliyetlerdir (Kuter ve Ünal,2009;17). Sürdürülebilirliğin önemi ile birlikte turizm içerisinde doğa temelli aktiviteler artmış ve doğaya önem veren alternatif turizm çeşitleri ortaya çıkmıştır. Bu turizm çeşitlerinden birisi de; ekolojik turizm, doğa temelli turizm, yumuşak turizm, özel ilgi turizmi, yeşil turizm, sorumlu turizm, alternatif turizm, kültürel turizm, inceleme turizmi, macera turizmi gibi birçok farklı isimle de ifade edilen ekoturizmdir.

Günümüzde turizm girişimcileri içerisinde kırsal girişimcilik ya da benzer bir ifade olan ekoturizm girişimciliğine ilgi artmaktadır. Literatürde girişimcilik ve kırsal turizm kalkınması ile ilgili az çalışma bulunmaktadır. Bu konuda yapılan sınırlı sayıda araştırma, girişimci ve paydaşlarını incelemiş ve konu olarak girişimcilik faaliyetlerine yer ayırmıştır. Bu çalışmalarda genellikle turizm girişimcilerinin özel uluslararası yerlerdeki uygulamaları yer almaktadır. Bu alandaki özgün eserlerden birisi 1999 yılında yazılmış Turizm ve Küçük Girişimciler-Ulusal Gelişme Politikası ve Girişimcilik Kültürü: Endonezya Örneği'dir. Turizm sektöründe girişimcilik konusunu inceleyen birçok çalışma, girişimcilik özellikleri, motivasyonları ve türleri, girişimci kaynağı ve girişimci iklimi şeklinde düzenlenmiştir (Kline, 2007:45). Altan (2006), “Türkiye’deki Ekoturizm Uygulamaları ve Ekonomiye Katkıları” isimli yüksek lisans tez çalışmasında ekoturizm, tanım ve türleri ile Türkiye’deki genel ekoturizm uygulamaları ve Mersin ilinin ekoturizm yapısına değinilmiştir. Şen (2010), “Turizmin Çevresel Etkileri ve Bir Çözüm Olarak Ekoturizm” isimli yüksek lisans tez çalışmasında turizmin çevresel etkileri ve ekoturizmin çevre için önemi aktarılmıştır. Arslan (2005), “Erdek ve Çevresinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında ekoturizm kavramı türleri ve Erdek ilçesinin ekoturizm kaynakları açısından değerlendirilmesine yer verilmiştir. Yılmaz, (2008), “Turizm Çeşitlendirilmesi Kapsamında Ekoturizmin Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye’deki Tatil Çiftliklerine Yönelik Swot Analizi” isimli doktora tez çalışmasında, ekoturizm kavramı ve türleri, dünyadaki ekoturizm çiftlikleri incelenmiş, ülkemizdeki 5 ekolojik çiftliğe nitel araştırma tekniği ile swot analizi uygulanmıştır (Kasalak, 2014:180).

Bu nedenle de bölgesel kalkınma açısından ekoturizm girişimciliğini inceleyen bir çalışma farklılık yaratmakta ve önem arz etmektedir.

2. GİRİŞİMCİLİK VE EKOTURİZM GİRİŞİMCİLİĞİ KAVRAMLARI

Popüler bir fikir olan girişimci, kahramanlık, risk alma, para yaratmak, bireysellik gibi birbirleriyle alakalı farklı kavramlarla birlikte yorumlanmaktadır. Akademik literatürde girişimcilik, küçük bir işe sahip olmak, sektörü yönetmek ile bağlantılı olarak kabul edilmektedir (Taylor ve Walley, 2003:5-6). Girişimciliğin birçok tanımı olmakla beraber, bu tanımların tümünde ortak olan nokta girişimcinin daima “başkalarının baktığı ama göremediği fırsatları görüp, bunları birer iş fikrine dönüştürebilmesi” ve “risk almaya yatkınlığıdır”. Girişimci, mal ve hizmet üretimini gerçekleştirebilmek için riski üstlenerek doğal kaynak, sermaye, emek gibi üretim faktörlerini bir araya getirip faaliyete geçiren kişi olarak tanımlanabilir. Girişimcilik, bir iş fikrine sahip olarak pazardaki fırsatları değerlendirmek mal ve hizmet üretmek amacıyla sermaye, doğal kaynak, emek gibi üretim faktörlerinin bir araya getirilerek, işletmesiyle ilgili faaliyetler olarak tanımlanabilir (Tekin, 2009:2-3). Girişimcilik eyleminin ilk aşaması girişimcilik isteği olarak kabul edilir. Girişimcilik teorisini geliştirmek amacıyla araştırmacılar, ilk kez girişimcilik faaliyetine girişecek kişilerin girişimcilik isteğini etkileyecek faktörleri anlamaya ihtiyaç duymaktadır. Bu istek girişimcinin hayal kurmasıyla ve bu hayali gerçekleştirecek iş fikriyle başlar. Girişimci bu hayalinin peşinde koşarak başarılı olabilmek için yüksek bir motivasyonla coşkulu olmalıdır. Başarı için girişimci için en önemli koşul adanmışlıktır. Yani girişimci kendisini başarıya götüreceği hayali olan girişimciliğe adanmalıdır.

Girişimciliği etkileyen faktörler, kişisel niteliklerin bir kombinasyonu olan deneyim ve eğilim, kişisel alt yapı (eğitim, kültür, vs.) ve kişisel özelliklerden oluşur (McGee vd., 2009:965). Fırsatların önemine dikkat çeken bir düşünce biçimi ve planlı bir davranış türü olarak da kabul edilen girişimcilik, günümüzde birçok ekonomist ve davranış bilimci tarafından, toplumda politikacılar kadar etkin rol alacağı yönünde kabul görmektedir (Krueger, 2000:411).

Girişimciler üzerindeki baskıların en yoğun olduğu sektörlerden biri de turizm sektörüdür. Dinamik ve sürekli değişen bir yapıya sahip olan turizm sektörünün hem küresel hem de bölgesel düzeyde gelişiminde, girişimcilik kritik bir faktördür. Turizm arzı, turizm girişimciliği önderliğinde yaratılabilmektedir. Turizm girişimcileri olmaksızın turistik gelişmeden, turistik üründen, tanıtımdan ve turizm talebinden bahsedebilmek oldukça zordur (Kozak ve Yılmaz, 2010:86). Turizm girişimcileri de genellikle ürün yaşam kalitesinden çok kâr maksimizasyonunu düşünürler. Ancak bazı turizm girişimcileri girişimci davranışı olarak yerleşmiş kalıpları (müşteri memnuniyeti, kalite vb.) kabul etmektedir (Hallak vd., 2012:144).

Kırsal Turizm; İnsanların doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşmeye günübirlik veya konaklamak üzere gidip, yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür. Kırsal turizm, geleneksel kırsal tarım ekonomisinin daralmasının ardından, turizm alternatif ekonomik gelir kaynaklarından biri olarak değerlendirilmeye başlanmış ve kırsal kesimin sosyo-ekonomik problemlerine bir çözüm olarak gündeme gelmiştir. Kırsal ekonomiye ve kalkınmaya yapabileceği katkı nedeni ile, hem devlet hem de sivil toplum kuruluşları kırsal turizme giderek artan bir şekilde ilgi göstermektedir. Bu turizm içerisinde girişimcilik faaliyeti gerçekleştiren kişiler ise kırsal girişimci ya da ekoturizm girişimcisi olarak ifade edilmektedir. Kırsal turizm bağlamında bazı girişimcilik modelleri geliştirilmiştir. Bu amaçla kullanılan girişimcilik modelleri şunlardır:

- Hobi bahçeleri tesisi
- Yöresel lokanta işletmeciliği
- At biniciliği tesisi
- Paintball tesisi
- Macera parkı tesisi
- Rafting (Lastik bot ve kano işletmeciliği)
- Kırsal pansiyon, ekolojik otel ve çiftlik tesisleri
- Sportif olta balıkçılığı tesisi
- Sertifikalı, kontrollü avlak sahası işletmeciliğidir (Zurnacı, 2012:67).

Bu girişimcilik türleri arasında en çok; kırsal pansiyon, ekolojik otel ve çiftlik girişimciliği günümüzde ilgi çekmekte ve sayısı artmaktadır.

3. BÖLGESEL KALKINMA

Geleneksel anlayışta Bölge, yan yana gelmiş yerel birimlerin mekânsal bütünlüğü ile oluşan, ulus devlet dışına kapalı, ulusun denetiminde, sınırları çizilmiş bir birimdir. Küresel anlayışta ise Bölge, ilişki ağı ile belirlenen, mekânsal süreklilik koşulu olmayan yerlerin oluşturduğu, uluslar arası ilişkilere doğrudan açılan, sınırları değişken bir birimdir. Bölge kavramı, kentten büyük fakat ülke topraklarının bütününden küçük olan ve kendine özgü ekonomik, sosyal ve kültürel özellikler taşıyan ülke parçasıdır (Gündüz, 1990:41-47).

Kıt kaynakları ile kalkınmak zorunda kalan gelişmekte olan ülkelerin özellikle kalkınma hamlelerinde bölge kavramı ölçek görevini üstlenmesi nedeniyle oldukça önem arz etmektedir. Ne var ki bölge kavramının tanımlanmasında ortak fikir, bölgenin bir coğrafi alan veya mekân olduğu ve böylece bu alan veya mekân hakkında bir bütün olarak önemli ifadelerin kullanılabileceği yönündedir (Hoover ve Giarratani, 1993:16).

Bölgesel farklılık, aynı ülkenin farklı yerlerinde görülen her türlü eşitsizlik olarak tanımlanmaktadır. Çeşitli ülkeler arasında gelişme farklılıkları olduğu gibi, bir ülkenin bölgeleri arasında da coğrafi, iktisadi, sosyal ve kültürel bakımlardan da farklılıklar olabilir. Bölgeler arası dengesizlikler gelişmiş ülkelerde giderek azalırken, gelişmekte olan ülkelerde artmaktadır (Tutar ve Demiral, 2007:66).

Bölgeler arası farkları gidermek için birçok ülke çaba sarf etmektedir. Günümüzde ekonomik kalkınma, yerel iş imkânları ortaya çıkararak istihdam yaratmak yöre halkını üretime yöneltmek, yerel bazda kişi başına düşen milli geliri arttırmak gibi yerel bir boyut kazanmıştır. Yeni şekillenen bu kalkınma anlayışı, bölgede mevcut olan doğal, ekonomik, kültürel ve teknolojik kaynakların kullanılması yoluyla, yerel fırsatlardan en üst düzeyde yarar sağlamayı amaçlamaktadır.

4. EKOTURİZM GİRİŞİMCİLİĞİNİN BÖLGESEL KALKINMADAKİ ROLÜ

Bölgelerarası gelişmişlik farklarını önlemek ve bölgesel kalkınmayı sağlamak için sanayileşmemiş bölgelerde kullanılacak kalkınma araçlarından birisi de turizm ve turizm içerisinde yer alan kimi zamanda kırsal turizm olarak adlandırılan ekoturizmdir.

Bölgesel kalkınmada turizmin önemli bir rolü vardır. Bu rol, onu kalkınmış ülkelerde önemli bir sektör konumuna getirirken, özellikle kalkınmakta olan ülkelerde turistik potansiyeli olan yörelerin geliştirilmesinde turizm sektörü gibi “yardımcı sektörlerin” kalkınmaya hız verici ve tamamlayıcı etkileri artık iyice anlaşılmıştır. Endüstriyel faaliyetler yönünden yeterli kaynak ve gelişmeye olanağına sahip olmamasına rağmen, zengin bir turizm potansiyeline sahip bölgelerin, planlı ve etkin bir turizm uygulaması sonucunda turistik yönden kalkınmaları ve yurt ekonomisi için dengeli bir biçimde gelişmeleri mümkündür (Altan, 2006:26). Aşağıda yer alan Tablo 1.’de “Dünya Bölgesel Turizm Büyüme Oranları Ve Gelirleri” gösterilmektedir.

Tablo 1. Dünya Bölgesel Turizm Büyüme Oranları ve Gelirleri

Bölgeler	2011 Yılı Bölgesel Büyüme Oranları (%)	2011 Yılı Bölgesel Turizm Gelirleri	2011 Yılı Bölgesel Turizm Gelirleri Yüzdesi (%)
Amerika	5,7	199 Milyar \$	(%19)
Avrupa	5,2	435 Milyar \$	(%45)
Asya-Pasifik	4,3	289 Milyar \$	(%28)
Afrika	2,2	33 Milyar \$	(%3)
Ortadoğu	(-) 1,4	46 Milyar \$	(%4)

Kaynak: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO Tourism Highlights 2011 Edition) 2011 Yılı Raporu

Yukarıdaki Tablo 1’de görüldüğü üzere bölgesel turizm gelirlerinden en yüksek payı 435 milyar dolar ile Avrupa almaktadır. Avrupa’nın bu başarısı altındaki en önemli etkenlerden birisi ekoturizmdir. Dünyanın tamamında önemli bir turizm türü olarak yer edinmiş ekoturizmin bir faaliyet dalı olan ekoturizm otel ya da çiftlikleri ekoturizm gelirlerinin artmasında ve ekoturizmin gelişiminde önemli bir yere sahiptir.

Fransa’da 94500 kırsal otel yatağı, 50 bin kırsal konut, 30 bin misafir evi, 37 bin tatil köyü, 28 bin turizm evi, 308 bin çadır yeri, kırsal turizme hizmet vermektedir.

İtalya’da kırsal turizm 1980’lerden sonra pek çok kişi tarafından keşfedilmiştir. Kırsal turizmi, seçenlerin büyük kısmını yetişkinler oluşturmaktadır. Onların da % 60’ını aileler meydana getirmektedir. Bu haliyle,

İtalya'da kırsal turizm "aile ile yetişkin turizmi" olarak açıklanabilir. 1986 yılında tarımsal turizm, 55.000 yatak kapasitesine sahipti ve bu turizm türüyle ilgili 6.000 çiftçiden 2.000'i, ikinci etkinlik olarak turizmi sürdürmüşlerdir. Bugün Tatil çiftliklerinin sayısı 13500, yatak sayısı ise 150 bindir (Yeniçare, 2012:7).

İspanyada kırsal alanlardan özellikle Madrid ve Barselona gibi kentsel alanlara göç sanayileşmiş Avrupa ülkelerindeki göç sürecinden daha sonra, 1950'li yılların ortalarından 1980'li yıllara kadar görülmüştür. Kırsal turizm 1960'lı yıllarda ucuz bir tatil çeşidi olarak görülmeye başlanılmış, bu dönemde binaların onarımı ve konuklara verilen hizmetin kalitesinin arması için bazı yardımlar yapılmıştır. Ancak İspanya kırsal turizmdeki gelişimin son 20 yıl içerisinde gerçekleştirmiştir. 1994 yılında 1074 olan kırsal turizm işletmesi, her yıl artarak 2003 yılında 6534'e ulaşmıştır.

Almanya'da halen turist kabul eden 23 bin çiftlik olmasına karşın (bunların 1400'ü kalite belgesi almış durumda) turist ağırlayan çiftçi ailesi sayısının hızla artmamasının başta gelen nedenleri; ailelerin bu konuda hazırlıklı olmamaları, yeni yatırım gereksinimlerinin ortaya çıkması, turistlerin daha yukarı düzeyde konaklama koşulları ve kullanabilecekleri ortak alanlar aramalarıdır. Almanya'da 184 bin yatak kapasiteli bir kırsal turizm konaklama gizilgücü çiftçi ailesine ek gelir sağlamakta, yılda 100 gün geceleme olanağı sağlayan çiftlikler ekonomik bakımdan verimli olmaktadır. İngiltere'de 1993 yılında, Nisan-Ekim ayları arasında kırsal alanlara 590 milyon ziyaret yapıldığı, yıllık rakamın ise 1 milyar ziyareti bulduğu açıklanmıştır. Yatak + kahvaltı (breakfast) modeliyle yaklaşık 107.000 kırsal yatak kullanılmaktadır. 1991'de yılda 140 günden fazla açık kalan bu tip evlerin özel bir vergiyle devlete bağlanması uygun görülmüştür.

İngiltere'de bazı görüşler, kırsal turizmin doğayı tahrip ettiği yönündedir. Zıt görüşte olanlar ise; kırsal turizmin çok az alan kullandığını, buna karşın çok fazla gelir getirdiğini savunmaktadır. Nitekim Devon kenti kırsalında 1973 yılında tarımda 2.250 kişiye iş verilirken daha sonra 38.800 kişiye ulaşmıştır. 2000 yılı verilerine göre Yunanistan'da turizmle uğraşan 891 çiftlik bulunmaktadır. Bu tarım işletmelerinin %35,7'si sadece konaklama hizmeti, 46,2'si konaklama ve kahvaltı, ve %6,7'si konaklama+kahvaltı+öğle yemeği hizmeti vermektedir. Geriye kalan %11,4'ü ise gelen ziyaretçilere ortak mutfağı bulunan odalarda hizmet vermektedir (Aydın, 2012:42-43). Ülkemizde de ekolojik otel ve çiftliklerinde oda fiyatları açısından önemli gelirler elde edilebilmektedir. Kasalak (2014)'ın "Ekoturizm Girişimcilerinin İnovasyona Yatkınlığının Ölçülmesi: Muğla Yöresinde Yer Alan Ekolojik Oteller Kapsamında Bir Alan Araştırması" isimli araştırmasında ekoturistlere Muğla ilindeki bazı ekolojik otellerde 250 Euro, hatta 300 İngiliz Sterlin gibi fiyatlarda oda kiralandığı ifade etmiştir.

Kırsal ekonomiye ve kalkınmaya yapabileceği katkı nedeni ile hem devlet hem de sivil toplum kuruluşları kırsal turizme giderek artan bir şekilde ilgi göstermektedir. Öte yandan, artan şehirleşmenin yarattığı baskılar sonucu kırsal hayata duyulan özlem, büyüyen organik yiyecek pazarı ve geleneksel kırsal hayatı koruma isteği gibi faktörler de kırsal turizm talebinin oluşmasına neden olmuştur. Sonuçta, değişik ülkelerde değişik yapılar sergilemekle birlikte, kırsal turizm birçok ülkede turizm sektörünün önemli bir parçası haline gelmiştir.

Türkiye'de kırsal turizm, yayla turizmi, ekoturizm ve macera turizmi başlıklarında kamu ve özel sektör tarafından geliştirilmektedir. Ancak, kırsal turizm denilince ülkemizde öncelikle yaylalar gelmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca dünyadaki turizm tercihlerinde meydana gelen değişime koşut olarak 1990 yılında "Yayla Turizmi Projesi" başlatmıştır. Proje kapsamında Karadeniz Bölgesi ve Toroslar'da 26 adet yayla belirlenerek turizm merkezi kapsamına alınmıştır (Yeniçare,2012:9).

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te Karadeniz Bölgesinde yer alan Bolu, Zonguldak, Bartın, Kastamonu ve Sinop illerini kapsayan bölge, Antalya'nın iç kesimlere doğru doğusu, Torosların eteklerinde Antalya ve Mersin'in birleştiği alanlar ve GAP Koridoru ile Kış Koridorunu birleştiren "GAP Ekoturizm Koridoru" biyolojik çeşitlilik açısından ve ekoturizm potansiyeli açısından Türkiye Turizm Stratejisinde öncelikle ekoturizmin geliştirileceği bölgeler olarak belirlenmiştir. Planda özellikle Akdeniz kıyı şeridinde yığılan turizm tesislerine değinilmiş ve turistik tesislerin kıyı içi alanlarda düzenli yapılaşması için öneriler getirilmiş, hedefler belirlenmiştir. Hedeflerden biri de Göller Bölgesi Ekoturizm Gelişim Bölgesidir (BAKA, 2012:17).

Bu projelere rağmen ülkemiz turizm gelirleri açısından henüz istediği rakamlara ulaşmış değildir. Ülkemize gelen ziyaretçi sayılarına baktığımızda turizm gelirlerimizin beklenen şekilde gerçekleşmediği görülmektedir. Aşağıdaki Tablo 2.'de ülkeler ve ziyaretçi sayıları gösterilmektedir.

Tablo 2. Ülkeler ve Ziyaretçi Sayıları (Milyon Kişi)

Sıra	Ülke	2009	2010	2011	2012
1	Fransa	76,8	76,8	81,6	83,0
2	ABD	55,0	59,7	62,7	67,0
3	Çin Halk Cum.	50,9	55,7	57,6	57,7
4	İspanya	52,2	52,7	56,2	57,7
5	İtalya	43,2	43,6	46,1	46,4
6	Türkiye	25,5	27,0	34,7	35,7
7	Almanya	24,2	26,9	28,4	30,4

Kaynak: : Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO Tourism Highlights 2013 Edition) 2013 Yılı Raporu

Türkiye'ye gelen turist sayısı, 2009 yılında 25.5 milyon kişiden 2012 yılında 35.7 milyon kişiye artış göstermiştir.

Türkiye'de 1960'dan bu yana gelen turist sayısına baktığımızda yıllar itibari ile sürekli bir artış trendi içinde olduğu sonucuna varılmaktadır. 1960 yılında 124 bin olan gelen turist sayısı 2010 yılında 26,337 bin kişiye ulaşmıştır. Türkiye'ye gelen turistlerin turizm gelirleri açısından katkıları değerlendirildiğinde ise 1970'lerde 52 milyon dolar olan turizm gelirinin 2010 yılına gelindiğinde 22.6 milyar dolar olduğu sonucuna varılmaktadır (Çoban ve Özcan, 2013:246). Türkiye'nin turizm gelirleri 2011 yılında 25.1 milyar dolar, 2012 yılında ise 25.7 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. Turist sayılarında ise 2009 yılında 25.5 milyon kişi olan turist sayısı ise 2012'de 35.7 milyon kişiye ulaşmıştır.

Küresel ekonomik hareketlerin çok büyük bir ivme kazanmaya başladığı 1980 yılı göz önüne alınarak kısa bir değerlendirme yapılacak olursa; turizm hareketlerinin 1980–2008 yılları arasında %213, turizm gelirlerinin de aynı yıllar için %736 artış gösterdiği anlaşılmaktadır (Bahar, 2008:62). Bu rakamların 2020 yılında sırasıyla 1.6 milyar kişi ve 2 trilyon dolar, 2050 yılında ise 2 milyar kişi ve 2.1 trilyon dolar olması öngörülmektedir. Bununla birlikte, yine 2050 yılında, dünya genelindeki iç ve dış turizm gelirlerinin toplam olarak 24,2 trilyon dolara ulaşacağı beklenmektedir (Aktaran: Çoban ve Özcan, 2013:244). Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) verilerine göre, 2012 yılında dünya turizm gelirleri sıralamasında yine ABD en yüksek paya sahiptir. Türkiye'nin payı ise yaklaşık 26 milyar dolar seviyelerindedir. Aşağıdaki Tablo 3. 'de dünya turizm gelirleri yer almaktadır.

Tablo 3. Dünya Turizm Gelirleri (Milyon \$)

Sıra	Ülke	2010	2011	2012
1	ABD	103.5	116.1	126.2
2	İspanya	52.5	59.9	55.9
3	Fransa	46.3	53.8	53.7
4	Çin	45.8	48.5	50
5	Macao (Çin)	27.8	38.5	43.7
6	İtalya	38.8	43.0	41.2
7	Almanya	34.7	38.8	38.1
8	İngiltere	30.4	35.9	36.4
9	Hong Kong	23.0	27.2	32.1
10	Avustralya	29.1	31.5	31.5
11	Tayland	20.1	27.2	30.1
12	Türkiye	22.6	25.1	25.7
13	Malezya	18.3	19.6	19.7

Kaynak: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO Tourism Highlights 2013 Edition) 2013 Yılı Raporu

Bu rakamlar ülkemize ucuz turistlerin geldiğini gösteren verilerden bir tanesidir. Bu nedenle kıyı turizmi yanında ekoturizm amaçlı bir ulusal turizm stratejisi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Eşsiz doğal alanlarımızın varlığı kısa zamanda turizm gelirlerimizin artmasına ve diğer gelişmekte olan bazı ülkelere de örnek teşkil etmesine neden olacaktır.

5. SONUÇ

Ekoturizm, bir turizm çeşidi olarak daha fazla ilgi çekmeye başlaması nedeniyle gelişmeye açık bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekoturizm girişimciliği, kıydan uzak kırsal alanda kurulması ve hayvancılık ve çiftçilikle uğraşan kesimin bile rahatlıkla ekoturizm girişimciliğine uyum sağlayabilmesi bakımından yeni bir işletmecilik ve girişimcilik alanıdır.

Kırsal turizmin yörenin sosyoekonomik problemlerine bir çözüm oluşturabilmesi yerel halkın kırsal turizm faaliyetine katılımına bağlı olduğu savunulmaktadır. Günümüzde yerel halk ekoturizm girişimcisi olarak turizm faaliyetine katılmaktadır. Ekoturizm girişimcileri, yöresel ürünlerin müşterilerine sunumlarını sağladıkları ve bu ürünleri tanıttıkları için yerel değerlerin ve sosyo-kültürel unsurların devamlılığını sağlamaları da ayrı bir özelliktir. Yılmaz (2008)'a göre çiftliklerin her biri, bulunduğu yörenin kırsal ve geleneksel dokusunu kaybetmemiş çiftliklerdir ve neredeyse tamamı gelenek ve göreneklerini sürdüren, yaşamsal değerlerini bir sonraki nesle aktarabilecek insanlar tarafından işletilmektedir.

Günümüzde ülkemizde tarım sektöründe ürün üretmeye yönelik çiftçilik maliyetlerinin artması ve elde edilen kâr olgusunun istenilen düzeylerde olmaması ve ekonomik dalgalanmalardan sıklıkla etkilenmesi nedeniyle pek çok çiftçi ailenin gelecek nesilleri kendilerine tarım dışında çalışabilecekleri işlerin tercih etmektedirler. Bu durum ülkede var olan işsizliğin artması ve istihdam sorununun büyümesine neden olmaktadır. Bu nedenle ekoturizm girişimciliğinin kırsal alanlarda faaliyet göstermesi ve geliştirilmesi o bölgelerdeki gençlere iş imkânı sağlayacaktır. Başlıca üretim alanı tarım olan çiftliklerin, ekolojik otele dönüştürülmesi kolaylıkla gerçekleştirilebilecek bir faaliyettir. Avrupa'da sıklıkla kullanılmaya başlanmış olan kerpiç ya da ahşap ve taş ağırlıklı konaklama binaları yapılması kırsalda çok maliyet gerektirmeyecektir. Tarım ve hayvancılığın yanında turizmin de yapıyor olması tarım sektöründeki olumsuzluklardan oldukça etkilenen aileler için ek bir gelir yaratacak ve ekonomik refahın tabana yayılmasına katkı sağlayacaktır.

Dünyanın farklı bölgelerinden gelen insanların kırsal alanda köy yaşantısı göyerek yerel halkın sosyo-kültürel değerlerini öğrenmesi karşılıklı olumlu yaklaşım ve sempati oluşumu yaratacak, yerel halk içinse yerel değerlerine daha fazla sahip çıkmasına neden olacaktır. Bununla birlikte ekolojik otellerde genellikle misafirlerin yemek gibi bazı ihtiyaçlarının karşılanmasında kadınların yer alması, kadın istihdamı ve girişimcisinin artmasını sağlayarak, sosyal ve kültürel açıdan gelişmelerine katkı sağlayacaktır.

Ülkemizdeki en önemli sorunlarından biri kırsal kesimden kentlere yaşanan göç ve bölgesel gelişmişlik farklılıklarıdır. Az gelişmiş bölgelerdeki iş imkânsızlıkları göçü etkilemektedir. Bu nedenle az gelişmiş bölgelerde ekoturizm girişimciliğini desteklemek iş imkânı yaratma yanında göçüde engelleyecektir.

Girişimciliğin dinamikliği, aynı zamanda bölgesel anlamda istihdam imkânlarının artmasına ve aynı zamanda bölgesel refah seviyesinin artırılarak milli gelirinde artmasına neden olmaktadır. Bu girişimci dinamiğini ekoturizm alanında kullanmak yerel kesimdeki iş imkânlarını arttıracak, göçü engelleyecek ve bölgesel kalkınma açısından bir araç olarak ortaya çıkacaktır.

KAYNAKÇA

Altan, Şule (2006). "Türkiye'de Ekoturizm Uygulamaları ve Ekonomiye Katkıları".Niğde: Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bahar, Ozan (2008). "Muğla Turizmin Türkiye Ekonomisi Açısından Yeri ve Önemi", Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21, 61-80.

BAKA (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı) (2012). Ekoturizm Sektör Raporu.

Gündüz, A.Y (1990), "Türkiye'de Bölgesel Dengesizlikleri Gidermeye Yönelik Politikalar", Banka ve Ekonomik Yorumlar, 6.

Hallak, Rob, Brown, Graham ve Lindsay, Noel J. (2012). "The Place Identity-Performance Relationship Among Tourism Entrepreneurs: A Structural Equation Modelling Analysis", Tourism Management, 33.

Hoover, M. E.ve Giarratani, F. (1993). "An Introduction to Regional Economics: New York", 3. Edition, Alfred A. Knopf, 243.

Kasalak, Murad A. (2014), "Ekoturizm Girişimcilerinin İnovasyona Yatkinliğinin Ölçülmesi: Muğla Yöresinde Yer Alan Ekolojik Oteller Kapsamında Bir Alan Araştırması", Konya: Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kline, Suzanne Carol (2007). “Parks, Recreation And Tourism Management”, ABD: North Carolina State University Degree Of Doctor of Philosophy.

Krueger Jr, Norris F., D.Reilly, Michael ve Carsrud, Alan L. (2000). “Competing Models of Entrepreneurial Intentions”, Journal of Business Venturing, 15(5-6).

Kozak, Akoğlan Meryem ve Yılmaz, Gül Esra (2010). “Otel Yöneticilerinin İç Girişimcilik Algılamaları: Frigya Bölgesi Örneği,” Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 21(1).

Kuter, Nazan ve Ünal, H. Emre (2009). “Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri.” Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi,9(2).

McGee, Jeffrey E., Peterson, Mark, Mueller, Stephen L. ve Sequeira Jennifer M. (2009)” Entrepreneurial Self-Efficacy: Refining The Measure. Entrepreneurship Theory And Practice”, Baylor University.

Taylor, David ve Walley, Liz (2003). “The Green Entrepreneur: Visionary, Maverick or Opportunist.” Manchester Metropolitan University Business School Working Paper Series .

Tekin, Mahmut (2009). “Girişimcilik Hayallerin Gerçeğe Dönüşümü”. Konya: Günay Ofset Matbaacılık.

Tutar, F. ve Demiral, M. (2007) , “Yerel Ekonomilerin Yerel Aktörleri: Bölgesel Kalkınma Ajansları”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, S(2).

Yeniçare, Elif (2012). “Kırsal Turizm Nedir ve Örnekler Üzerinde İrdelenmesi.” <http://www.belgeler.com/blg/2kag/kirsal-turizm-peyzaj> Erişim tarihi 14.11.2013.

Zurnacı, Nedim (2012). “Kırsal Turizmde; Girişimcilik ve Örgütlenme”. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(23).